

Initiativärende mot en kommunal nämnd som låtit skolelever som vandaliserat träd delta i återplantering. Fråga om nämnden agerat på ett sådant sätt och med sådana medel som är förbehållet de rättsvårdande myndigheterna

Initiativet

I en artikel i Sydsvenskan den 24 september 2003 med rubriken "Gatukontoret straffar elever" uppgavs bl.a. följande. Strax före jul 2002 vandaliserades flera träd i Videdalsparken i Malmö. Det framkom att flera elever vid Videdalsskolan hade varit inblandade i skadegörelsen. Gatukontoret i Malmö kommun skickade ett brev till var och en av föräldrarna till de inblandade eleverna och krävde ersättning med 300 kr. Eleverna fick också vara med och plantera nya träd på den plats där vandaliseringen hade ägt rum.

JO Berggren beslutade att inleda ett initiativärende mot Tekniska nämnden i Malmö kommun och anmodade nämnden att göra en utredning och yttra sig över omständigheterna kring den i artikeln beskrivna trädplanteringen, särskilt huruvida kommunens gatukontor ålagt eleverna att utföra arbetet.

Utredning

Akten i ärendet tillfördes handlingar från gatukontoret i Malmö kommun angående förvaltningens åtgärder beträffande trädplanteringen.

I ett den 4 december 2003 beslutat yttrande anförde nämnden följande.

Under julgransförsäljning i närheten av Videdalsparken i Malmö tillgreps av minderåriga huggverktyg tillhörigt julgransförsäljare. Verktygen blev av 11 elever använda för att hugga ner träd i parken. Tilltaget upptäcktes av allmänheten som vände sig till den skola, Videdalsskolan, där barnen var elever.

Skolan startade en utredning av vad som hänt, vilka elever som medverkat och tog kontakt med polis och gatukontor (den kommunala förvaltning som för tekniska nämndens räkning förvaltar allmän plats).

Gatukontoret såsom förvaltare ville ha ersättning för träden. Eftersom eleverna var minderåriga kontaktades föräldrarna först genom skolans försorg, sedan genom brev vari efterhörde hur föräldrarna ställde sig till en praktisk, pedagogisk lösning av ersättningsfrågan. Förslaget innebar att eleverna skulle återplantera vad de förstört samt bekosta plantinköpet med 300 kronor vardera. Förslaget lämnades mot bakgrund av kommunens strategi att lära barn vårda vår natur och det gemensamma

kapital detta utgör, och för gatukontoret innebar den valda lösningen därmed ett pedagogiskt mervärde.

Föräldrar och skola delade gatukontorets uppfattning att ersättningsfrågan skulle lösas på ett praktiskt sätt. Alla inblandade elever antog gatukontorets förslag.

Konceptet diskuterades underhand med representanter för åklagar- och polismyndighet i Malmö vilka inte hade några erinringar.

Planteringen ägde rum under en lördagsförmiddag då alla elever således frivilligt deltog tillsammans med gatukontorets entreprenörer.

Gatukontoret har inte ålagt eleverna att utföra något arbete. Frågan har lösts i samförstånd med elever, föräldrar och skola. Barnen deltog på frivillig basis på ett föredömligt sätt för att rätta till det de ställt till med och reparera den skada de åstadkommit.

I beslut den 12 november 2004 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

Av utredningen framgår att de ungdomar som gjort sig skyldiga till skadegörelsen i Videdalsparken var under 15 år. Skadegörelsen bedömdes som brottslig och skolan tog kontakt med polisen och med gatukontoret. Någon formell polisanmälan upptogs uppenbarligen inte. Gatukontoret hade dock vid kontakter med polisen och åklagarmyndigheten redogjort för hur man tänkte hantera ärendet.

Min remiss i ärendet föranleddes av tidningsuppgifter om att gatukontoret som företrädare för en kommunal myndighet ålagt ungdomarna att återplantera träden. Utgångspunkten var naturligtvis att utröna huruvida gatukontoret agerat på ett sådant sätt och med sådana medel som enligt lag är förbehållet de rättsvårdande myndigheterna såsom domstol, åklagare och polis och om ungdomarna härigenom inte fått det bemötande som lagstiftaren har förutsatt. Jag beaktar då särskilt reglerna i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) om utredning av brott som begåtts av barn under 15 år (31 §) samt reglerna i förundersökningskungörelsen (1947:948) om förhör med barn som misstänks för att före 15 års ålder ha begått brott (15–16 §§). Av intresse är också bestämmelsen i 13 § LUL, vilken i och för sig är tillämplig endast beträffande den som har eller kan antas ha fyllt 15 år. Enligt den bestämmelsen får polisen anmoda unga lagöverträdare att ställa till rätta efter brott. I anslutning till bestämmelsen har uttalats att anmodan bör utformas så att den varken kan uppfattas som en befallning, ett villkor för att saken inte skall föras vidare eller ett löfte om t.ex. åtalsunderlåtelse (Rikspolisstyrelsens allmänna råd, RPSFS 2001:11, FAP 101-1). Av betydelse är också de bestämmelser som gäller om anmälan till sociala myndigheter och om dessa myndigheters skyldigheter att agera.

De redovisade reglerna är tillkomna och utformade med de unga lagöverträdarnas bästa för ögonen och det är enligt min mening angeläget att andra myndigheters agerande i samband med ungas lagöverträdelser inte kommer i konflikt med grunderna för det beskrivna regelsystemet.

Tekniska nämnden har i yttrandet upplyst bl.a. att återplanteringen av träden skett i samförstånd mellan kommunen och de inblandade elevernas föräldrar och gjort gällande att gatukontoret inte ålagt eleverna att utföra något arbete.

Jag finner med nyss angivna påpekanden inte anledning att gå vidare i saken.